

.svet

Môže byť biskup prezidentom?

Paraguaj má za sebou neľahké desaťročia a pred sebou nejasnú budúcnosť. Z voľieb získal prezidenta, ktorý je podľa veľkej časti občanov nádejou na zmenu. S jeho osobou sa však spájajú otázky – tento prezident je totiž aj biskupom.

Paraguajčan Fernando Lugo si za svojho pôsobenia vyslúžil mnoho prezývok. Červený biskup, biskup chudobných, monsignor v sandáloch... Časť Paraguajčanov vníma tohto muža, vysväteného knaza a dnes cerstvo zvoleného prezidenta, ako spasiteľa svojej vlasti. Druhá časť s obavami poukazuje na jeho ľavicové politické názory a na spriaznenosť s Hugom Chávezom či Evom Moralesom, teda s lídrami, ktorých marxistická odroda populizmu vedie juhoamerický kontinent k neslobode. Kto je vlastne Fernando Lugo, ktorý sa chcel pre politiku vzdať nielen funkcie biskupa, ale aj knazstva? Co jeho zvolenie za prezidenta prinesie jednej z najchudobnejších a korupciou najpostihnutejších krajín Latinskej Ameriky?

.učiteľ, knaz, politik

Fernando Lugo sa narodil v rodine, ktorá bola spojená s politickou stranou generála Alfreda Stroessnera Partido Colorado. Tá vládla v Paraguaji od roku 1947 (do roku 1962 ako jediná legálna strana). Lugo vďaka nepatrili k privilegovaným, lebo otec Fernanda Luga mal v Partido Colorado povest disidenta a bol aj väznený. Na životnom príbehu Fernanda Luga je zaujímavé, že pre knazské povolanie sa rozhodol až po tom, čo bol istý čas učiteľom v chudobnej dedine, kde nemali knaza. Stretnutie s úprimnou zbožnosťou dedičanov mu, ako sám neskôr povedal, pomohlo objaviť, že je povolán na knazstvo. Vstúpil do Spoločnosti Božieho slova a ako 19-ročného ho vysvätili za knaza. Nasledovalo pôsobenie na misiách v Ekvádore a oboznámenie sa s teológiou oslobodenia, ktorá ho ovplyvnila. Za biskupa bol vysvätený v roku 1994, päť rokov po páde vlády generála Stroessnera, v období, keď sa Paraguaj usiloval vymaniť z dedičstva diktatúry.

Dovtedy to bol príbeh knaza – až za ním nasleduje príbeh politika. Už v roku 2006 sa v prieskumoch verejnej mienky ukazovalo, že osobnosť Fernanda Luga môže byť zjednocujúcim prvkom, ktorý priťahne dost volícov, aby bolo možné ukončiť dlhoročnú dominanciu Partida Colorada na paraguajskej politickej scéne. Lugo si získal priaznivcov najmä medzi najchudobnejšími, v ktorých mene často vystupoval a žiadal napríklad o pozemkovú reformu. Keď sa však úvahy o jeho kandidatúre na prezidenta stali vecou verejnou, proti sa ozvala Katolícka cirkev. Jej postoje k angažovanosti knazov je totiž jasne negatívny.

Podľa kanonického práva majú duchovní výkon svetskej moci zakázaný a nesmú sa angažovať v politických stranách ani na vedúcich miestach v odboroch. „Kandidatúra na úrad prezidenta nie je zlučiteľná s poslaním knaza a biskupa, ktorý sa má venovať pastoračným úlohám, usilovať sa o jednotu a súlad, ale nemôže zastupovať laikov v politike,“ vyhlásil kardinál Giovanni Battista Re v kanonickom napomenutí, ktoré ako prefekt Kongregácie pre biskupov adresoval Fernandovi Lugoovi ešte v roku 2006. Lugo vzápätí požiadal, aby ho zbavili knazského stavu – laicizovali. Jeho žiadosť však Vatikán odmietol, pretože, ako uviedol kardinál Re, „biskupská hodnosť je služba, ktorá sa prijíma dobrovoľne a navždy“. Napokon z toho vzišlo čiastočné riešenie: Fernando Lugo musel zostať biskupom aj knazom, ale dostal zákaz vykonávať všetky „akty, funkcie a práva vyplývajúce z biskupského úradu“.

Ani po jeho zvolení za prezidenta sa nič nezmenilo – Vatikán síce voľbu občanov Paraguaja rešpektuje, stále však pripomína, že Lugo zostal knazom.

.ďalší červený prezident?

Fernando Lugo rozhodne preukázal jednu vec – že o prezidentský úrad stojí natolko, až sa je pripravený vzdať knazstva. Dá sa špekulovať, či je to dôkaz jeho posadnutosti mocou, alebo skôr

pevného presvedčenia, že svojej vlasti chce prospieť aj za cenu takéhoto nelahkého rozhodnutia. Zaujímavé je, že o laicizáciu nežiadal ani tak pre napomínanie z Vatikánu, ako skôr z obavy, že mu v kandidatúre na prezidenta zabránia zákony Paraguaja. Paraguajská ústava totiž zakazuje duchovným akejkoľvek denominácie, aby boli držiteľmi voleného úradu. A keďže sa Lugo laikom napokon nestal, jeho kandidatúra a zvolenie nie sú v prísnom zmysle legálne.

Volby sa však konali, výsledky boli vyhlásené a strana Partido Colorado porážku svojej kandidátky Blancy Ovelarovej, ktorej tesne unikla šanca byť prvou prezidentkou Paraguaja, akceptovala. Fernando Lugo, o ktorom už médiá hovoria ako o „bývalom biskupovi“ (co nie je pravda) alebo „suspendovanom biskupovi“ (co je presnejšie), by mal byť inaugurovaný v lete. Zatiaľ ohlásil, že zostane bývať vo svojom skromnom príbytku a prezidentský palác mieni využívať len na slávnostné štátne príležitosti. Okrem toho menoval budúcou prvou dámou svoju staršiu sestru, čo pôsobí bizarno, na juhoamerickom kontinente to však nie je novinka. Prvou dámou Bolívie je sestra prezidenta Eva Moralesa, ktorý je slobodný.

Vážnejšia otázka je, či Luga s Moralesom nespája viac ako táto „sesterská“ kuriozita. Morales aj Hugo Chávez sa totiž o Lugovej kandidatúre viackrát priaznivo vyjadrovali a jeho zvolenie nadšene uvítali. Lugo sa od ich podpory verejne dištancuje, nemožno však nevidieť, že jeho volebné víťazstvo je ďalším kameňom do cervenejšej mozaiky, ktorú tvorí politická mapa Latinskej Ameriky. Lugo je priaznivcom teológie oslobodenia, ktorá sa na jednej strane vracia k orientácii na chudobných, čo je základom kresťanstva, ale na druhej strane sa až pricasto spája s marxistickými „úletmi“. Okrem toho v minulosti pochválil Chávezovu aj Moralesovu politiku – hoci ako umiernený ich zároveň kritizoval za nedemokratické vládnutie.

Kandidoval za lavicu, no vyhlasuje, že stojí nad ideológiami a jeho cieľom je len riešiť problémy svojej vlasti.

Tie sú skutočne obrovské. Po desiatrociach vlády jednej strany je Paraguaj rajom korupcie. Eneas Biglione z think-tanku HACER (Hispanic-American Center for Economic Research), ktorý je aj poradcom mexickej vlády, odpovedal na otázku „týždňa, aké sú najväčšie ťažkosti Paraguaja, takto: „Hlavným problémom krajiny je politika veľkej vlády, ktorá nezodpovedá potrebám ľudí, príliš ich zdanuje a plní vrecká len skorumpovaným politikom. Bolo by potrebné predefinovať rolu vlády, „zmenšiť“ vládu a zabezpečiť, aby ochraňovala súkromné vlastníctvo, investície, či už domáce, alebo zahraničné, a eliminovala byrokráciu. Okrem toho treba volat štátnych úradníkov na zodpovednosť za negatívne dôsledky ich činov. Paraguaju navyše chýba silná mena, lebo vláda svoje výdavky financuje inflačnou výrobou penazí. Jednou z alternatív riešenia by azda mohla byť dolarizácia paraguajskej ekonomiky.“

Ktovie, ako sa s týmito dilemami popasuje Lugo. Jeho recepty sú dost populistické: rozdeliť pôdu medzi roľníkov, inkasovať za elektrinu, ktorú dodáva Paraguaj do zahraničia, viac penazí. Je možné, že namiesto ochrany súkromného vlastníctva ho bude na požiadanie svojich voličov porušovať. Či sa mu podarí roztat gordický uzol korupcie a byrokracie, to sa ešte uvidí. Aby sa s ním úspešne poráťal, mal by mať sám rešpekt k zákonom. Lenže podľa Eneasa Biglioneho je zlé znamenie, že kandidoval v rozpore s ústavou: „Mali by sme si pamätať, že Lugo ako knaz kandidovať na prezidenta nemal, ale aj tak to urobil. Zostáva len dúfať, že nový prezident nebude podobne prehliadať aj ostatné zákony Paraguaja.“

Fernando Lugo je komplexná osobnosť. Je to populista, zároveň sa však skutočne usiluje o pozdvihnutie tých najbiednejších vrstiev v Paraguaji. Casom sa ako prezident môže vydat v zásade dvoma smermi. Bud zostane idealistom, ktorý básni o „nadídeologickej politike“, no vlasti veľmi nepomôže, ba môže ju uvrhnúť do ešte väčšieho chaosu, ak nevytvorí nové a funkčné pravidlá a štruktúry namiesto tých starých. Alebo sa môže vzdáť ideálov v prospech praktickej politiky, ale s rizikom, že prijme aj jej kontroverznú etiku.

.zákaz z Vatikánu je jasný

Jedna či druhá možnosť je rizikom pre muža, ktorý je stále knazom. O tom, aké nebezpečné je podobné spájanie cirkvi s politikou, svedčí história, a nielen v Latinskej Amerike. Nedá sa teda veľmi cudovať skepse Vatikánu voči novozvolenému paraguajskému prezidentovi. Keď Vatikán odrádzal Luga od kandidatúry, nešlo len o nesúhlas konkrétne s teológiou oslobodenia, ale najmä o zásadný odpor k prepájaniu cirkevných a politických kruhov.

V Katolíckej cirkvi totiž platia jasné pravidlá. Docent Peter Olekšák z Katolíckej univerzity v Ružomberku k nim hovorí: „Myslím si, že v politike sa angažujú ľudia cirkvi, patria do nej všetci pokrstení. Inak je to však s klerikmi – knazmi a biskupmi. Veriaci by sa mali angažovať v politických stranách a v nich sa usilovať o spoločné dobro v duchu kresťanských hodnôt. Na týchto v politike angažovaných veriacich záleží, do akej miery sa budú kontaktovať s klerikmi cirkvi. Ide o osobné neformálne kontakty. Iná previazanosť so štruktúrami cirkvi nepripadá do úvahy.“ Tento postoj cirkvi k politike vznikol dlhodobo a mílnikom bolo podľa docenta Olekšáka „aj vytvorenie štátu Vatikán, keď pápeži prestali byť svetskými panovníkmi pápežského štátu. Následne sa skúsenosťami formovali ustanovenia kanonického práva, ktoré priamu angažovanosť v politických stranách a vo vláde klerikom zakazujú.“

Vatikán teda konanie svojho biskupa sotva odsúhlasí. Zostáva sledovať, ako sa Fernando preukáže na mieste prezidenta. Bude úspešný, alebo sa stane len predstupienkom k zhoršeniu situácie v Paraguaji? Bolo by iróniou osudu, keby napokon „biskup chudobných“ posunul svoju krajinu k neslobode. Nebol by však prvým populistom s pôvodne dobrými úmyslami, ktorému sa to prihodilo.

.marína Gálisová